

ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΜΙΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ

Διευθυνόμενον ἀπὸ συντροφιά συνεργατῶν

Γραφεῖα δόδος Εγγνατίας 351

Τιμὴ φυλ. δρ. 1

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ	χρονιατική	δρ. 12	}	Εξάμηνη	δρ. 6
ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ	»	» 15		}	»

ΔΥΟ ΛΟΓΙΑ ΣΤΟΥΣ ΦΙΛΟΥΣ ΚΙ' ΑΝΑΓΝΩΣΤΑΣ

Μήγαρε, ἔχω ἄλλο σὸν νῦν μου πάρει ἐλευθερία κα
γλώσσα; ἐκεῖνη ἄρχισε νὰ πατῆ τὰ τοῦρκικα κεφάλια,
τούτη θέλει πατήση τὰ σοφολογιατικὰ κι' ἔπειτα
ἀγκυλοσμένες κι' οἱ δυὸ θέλει προχωρήσουν εἰς τὸ
δρόμο τῆς δόξας. ΔΙΟΝ. ΣΟΛΩΜΟΣ

Εἶνε καρεῖς ἀπαρχῆς σὸν πόλεμο νικημένος ἅμα δείξη
πὼς φοβᾶται ἅμα προβάλει σὴ μέση, με ὄρθια τῆ
μπαντιέρα, με τῆ γνώμη του ἀνεξάρτητη τονὲ σέβε-
ται κι' ὁ ἐχθρός. ΨΥΧΑΡΗΣ

Πρῶτα πρῶτα πρέπει νὰ ὁμολογήσουμε πὼς δὲ γίνεται καμμιὰ σκεδὸ φιλο-
γική κίνηση σὴν πόλῃ μας. Ὅχι βέβαια γιατί μᾶς λείπει ἡ θέληση, ἀν τὸ παρα-
δεχτοῦμε ἀπὸ παραδεχόμενα ἕνα μεγάλο ψέμα, ὄχι, θέληση δὲ μᾶς λείπει, τὴν
ἔχουμε καὶ μάλιστα μετὰ τὸ παραπάνω, κι' ἀπόδειξη ἡ «Τέχνη» ποὺ μονάχη τῆς,
ἀστήριχτη, πάλεψε ἕνα ἀγῶνα σημαντικό, γιὰ νὰ μᾶς συγκεντρώσῃ ὅλους γύρω τῆς,
γιὰ νὰ δώσῃ τὴν πρώτη ὠδήση στοὺς νέους, ποὺ δισταχτικοὶ περιμένανε κάποιονε
νὰ κἀνῃ τὴν ἀρχή, ἀρχὴ ποὺ ἦτανε τὸ ἦμισυ τοῦ παντός. Ἦτανε ὁ πρῶτος σπιν-
θήρας κι' ἀξίζοντε στοὺς ἰδριτές τῆς τὰ πιδ εὐλικρινεῖ συγχαρητήρια. Ἀφτῆ μετὰ τὸ
θάνατό τῆς μᾶς ἔδωσε ἕνα κωλὸ μάθημα γιὰ νὰ μὴ ζητιάμε μικροφιλοδοξίες, ἀτομι-
κὲς ἐπίδειξεις, ἀφτῆ μᾶς ἔμαθε πὼς πρέπει νὰ ἐνωθοῦμε ὅλοι μας γιὰ τὸν ἀγῶνα
γιὰ τὴ μεγάλη ἰδέα καὶ πὼς μονάχα ἔτσι θὰ μπορέσουμε νὰ ἐργαστοῦμε νὰ κά-
νοῦμε κάτι καὶ νὰ γλυτώσουμε ἀπ' τὴ μούχλα καὶ σκουριὰ τοὺς ἑαυτοὺς μας καὶ
τοὺς κατόπι μας νέους.

Πρέπει να δημολογήσουμε πώς πολλοί κατακρίναμε την «Τέχνη» γιατί δεν είχε γιατί δεν είχε δῆθεν ὕλη καλή γιατί, δέχτηκε γράφουμε και στην καθαρεύουσα και ἄλλα. Μὰ ποιὸς φταίει γι' αὐτὰ ὅλα; Ἄ θέμε πάντα νάμαστε εὐλικρινεῖς ἀ-διαφοροῦντες, ἔ μιλάμε γὰ τοὺς ἑαυτοὺς μας, πρέπει κι' ἐδῶ νὰ δημολογήσουμε πὼς φταίμε μεις, και γιατί. Γιατί δὲ συνασπιστήκαμε ὅλοι γύρω της νὰ ἐργαστοῦμε νὰ προσφέρουμε κάθε πνευματικὴ και ὕλική συδρομὴ μας, νὰ συδράμουμε μὲ κάθε δυνατὸ μεσο τὸ ἀγῶνα της ποὺ τῆς ἦτανε ἴπολλι πιὸ δυσκολώτερος ἀπ' τὸν τορινὸ δικόνε μας ἀφοῦ ἐμεῖς ὀπωσδήποτε βρίσκουμε τὸ χωράφι μισοκαλλιεργη-μένο κι' ἔχουμε και τὸ κέρδος ἐνὸς μαθήμιτος ποὺ ἡ τέχνη γένηκε αἰτία νὰ καρ-ποθοῦμε.

Και νὰ, ὕστερις ἀπὸ ἀγῶνες γιὰ τὴ οὐμτηξὴ φιλολογ. συλλόγου, ποὺ συναχτή-καρε κάμποσοι φίλοι, ἐνωθήκαμε, βάλαμε τίς βάσεις γιὰ τὴν ἐκδοσὴ περιοδικοῦ και προσφέραμε ὅ,τι μπορούσαμε γιὰ τὸν ἀγῶνα του. Δὲν εἴμαστε πολλοὶ μὰ ἐλ-πίζουμε νὰ μεγαλώσουμε γλήγορα, ἀφοῦ ἡ ἰδέα γιὰ τὴν ὁποία ἀγωνιζοῦμαστε δὲν ἔχει λίγους ὀπαδοὺς, ποὺ τοὺς προσκαλοῦμε σὲ μιὰ ἐνωσὴ ἀδιάσπαστὴ, ἐνωσὴ ποὺ θὰ δώσῃ στὸ περιοδικὸ μας τὴ δύναμη, ποὺ του εἶνε ἀπαραίτητὴ, γιὰ τὴν πάλῃ, ποὺ βγαίνει νὰ κἀνῃ δίπλα σὲ ἄλλους παλιούς ἀγωνιστὲς.

Ἔχουμε ὕπ' ὄψει μας κάθε δυσκολίας γιὰ τὰ οἰκονομικά, τὴν καλὴ ὕλη τοῦ περιοδικοῦ μας, ὀπως και τὰ μύρια ἐμπόδια, ποὺ ἡ πρόληψη στὸ δρόμο μας ἔχει ριγυένα, μὰ δὲν τὰ φοβοῦμαστε, θὰ παλαίψουμε στηριζόμενοι στὴν ἐνωσὴ μας, ἡ και εἴμαστε βέβαιοι πὼς θὰ βγοῦμε νικητὲς ἀφοῦ τὰ ὄπλα μας εἶναι τὰ ὄπλα μας εἶναι τὰ ὄπλα της ἀλήθειας ἀφοῦ στίς ψυχὲς μας φωλιάζει ἡ οὐράνια βασιλοπού-λα ἡ ἀγάπη ποὺ μας ὀδηγεῖ σὲ κάθε καλὸ και ὀρατο στὰ πανῶρια περιβόλια τῆς τῆς τέχνης και τῆς ἐπιστήμης.

Τὸ προγραμμά μας εἶνε νὰ ὕποστηρίξουμε τὴν ζωντανὴ μας γλώσσα ποὺ τό-σο ἄδικα ὕβριζεναι και κατατρέχεται, τὴ φιλολογία και γενικὰ τὴν τέχνη και τὴν ἐπιστήμη, ὀπως και κάθε ἀγῶνα, ἰδέα, σύμφωνη μὲ τὴ δικὴ μας.

Νὰ ἐργαστοῦμε γιὰ νὰ δημιουργήσουμε φιλολογικὸ περιβάλλο. Νὰ σχηματίσου-με βιβλιοθήκη. Καὶ κοντὰ ὁ αὐτὸ τὸ σκοπὸ ἔχονε και μίαν ἀπόμνη φιλοδεξία. Νὰ γνωρίσουμε, τὴν Μακεδονία και τὴν Θράκη μας, λαογραφικὰ, και νὰ παρουσιάσου-με στοὺς ἀναγνώστες μας, αὐτὲς τῆς ὀδο χωρὲς, τόσο ἐνδοξες στὸν παλῆδ καιρὸ και τόσο παραμελημένες στὰ νεώτερα χρόνια.

Ἄφτὸς εἶνε ὀλος κι' ὀλος ὁ σκοπὸς μας. Πάνου ὁ αὐτόνε σῶς προσκαλοῦμε νὰ προσφέρετε κάθε δύναμη σας, γιὰ νὰ μπορέσουμε ὀλοι ἐνωμένοι και προστεθοῦ-με στὸν ἀγῶνα τῶν ἀγωνιστῶν τῆς ἰδέας, χτίζοντες ὀλοι μαζί, τὸν καινούργιο ναὸ τῆς τέχνης, ναὸ ποὺ θὰ λεπτειρῶσῃ τοὺς σύχρονους μας και τοὺς κατόπι μας νέους ἀπὸ τοὺς τάφους, ποὺ ὀσο χρυσοὶ και νᾶνε πάντα ὀμως τάφοι εἶναι ποὺ λέει κι' ὁ μονάρχιδος μας Κωστῆς Παλαμᾶς.

Μὲ τέτιες, σκέψεις στὲς ψυχὲς μας. στήνουμε ὀφοβα τὴ σημαία τῆς ἀλήθειας και σφίγγουμε τὸ χέρι τοῦ καθῆ. φίλου κι' ἀγωνιστῆ ἐλπίζοντες πὼς πολλὴ γλήγορα.

Ἡ ψυχὴ ἡ παραδαρμένη ἀπὸ τὸ κῆριμα
θὰ αἰστανθῆ νὰ τῆς φυτρῶνουν ὀ χαρὰ!
τὰ φτερά!

Τὰ φτερά, τὰ πρωτῆνά της τὰ μεγάλα.

ΤΡΑΓΟΥΔΙ

Πολὺ ταιριάζει σὶ' αὐτικὰ τὰ πλάγια
ὁ μουντοπράσιος πενκῶνας δταν
μὲ σείσμα ἀνάλαφρον ἀντιταράξῃ
βαθιὰ και μουσικὰ τὴ μεσονύχτια
τῆς πλάσης ἡρεμία: πολὺ ταιριάζει
στοῦ Αἰγαίου τὰ χαμηλὰ γροτὰ ἀκρογᾶλια
τοῦ ἡλιοῦ ἡ φωτοπορτῆ, ποῦ ὀς ὁ αἶλο νραδῆ
σμίγῃ: ματὰ τὸν ἀστατον ἀγῶνα
καὶ τὸ γαλάζιο πέλαο τῶν κυμάτων...
ὀμως θαρρῶ ποῦ ἀπ' ὀλα πάσι πιὸ ὀραῖα
στοῦ ἀνθρώπου τὴ ζωὴ τὸ θεῶ τραγοῦδι.
Βαθιὰ, ταράτει τῆς καρδιάς τὰ φύλλα
και ὁ ἔνα ἀγῶ πικρογλυκον ἀντάμα
τερπνὰ σμίγει τὸ γέλοιο και τὸ κλάμα.

ΝΟΣΤΑΛΓΙΑ

Ἄρα γλυκὰ θὰ τραγουδήσω ἀπόψε
παθητικὸ τραγοῦδι γιὰ ὀλα τὰ ὀσα
— Τὰ ἔργα, τὴν ἀγάπη και τὴ δόξα —
μοῦ ἀρονήθημεν ἡ Μοῖρα: ὁ γλυκερῆτη

* *
Χρυσῶν ὀνείρων νοσταλγία. ὀς μάγο
φεγαρόφως ἀκύματο στὴν πλάση,
σᾶν γιομάτῃ Σελήνῃ, ἐντὸς μου ἀπλόνεις
ἀνεκλάλητο, ἀτελείωτο μουσικὸ ὀργος.

* *
Σἐνοιῶθω ὀς ἐντρομοὶ στοῦ Παραδείσου
τὸ βαθιὸ κῆπο, οἱ πρωτόπλαστοὶ ἀκούσαν
τοῦ Θεοῦ τὸ περῶπᾶτῃμα ὀλα σβύνεις
τὰ ὀνορα τοῦ τόπου και τοῦ χρόνου.
κι' ὀς και ἀσπασμὸ στὸ μέτωπο τοῦ ἀπείρου
τὴ θεία μᾶς κοινῶνᾶς ψυχῆ τοῦ ὀνείρου

ΟΛΥΜΠΟΣ

Ἄλυμ με τοὺς φοίνικες ναυτίλους
και με τὴ κορινθία τὴ μεγάλη
τὴν πεντηκόντορο ὁ ἔχω θαυμάσει
πρὸς τὰ ρηχὰ ἀκτοπλέοντας σᾶν σὲ εἶδα
ποῦ ὀλόρθος ἀνωθεν μας ὕψωνόσουν
ἀπ' τὴν Ποτίδαια με τοὺς ἀθηναίους
φροροὺς νύχτες πολλὲς, με πικρὴ ψύχρα,
νεύοντα εἰρωνικά, σὲ χαιρετοῦσα
εἶδος θεῶν κι' ἐγκάρδια ἔχω γελάσει
με τὸν κανάγια Ξέρξῃ, ποῦ δταν ὁ εἶδε
μόνον και μέγαν, μεσ' ἀπ' τὴν κατάχνια
τοῦ Βαρδαρισῶ, κάτεπτοήθη... ὀ χαῖρε!
ὀρικὲ ἀριστοκρατῆ Ἄλυμπε ἀρχαῖε,
παμπόνῃρε, σιωπηλὲ κι' ὀραῖε!
Ἄθῃνα ΚΩΣΤ. ΚΑΡΑΒΙΛΑΣ

, ΑΠΕΛΠΙΣΙΑ,

Ἐρημ ψυχὴ μου θρήνησε, τί βροῆθηκες
στῶν μοχθηρῶν τῆ χώρα γεννημένη
στερνὸ δροσὸ βλαστάρι ξεπετάχτηκες
ἀπὸ γεννιά ποὸ ρέβει γερασμένη.

* *

Ἐρημ ψυχὴ τοῦ κάκου δραματίστῃκες
σὲν Ἀθηνᾶ νὰ μπῆς ἀρματωμένη
μέσ' στὴ ζωῆ, τοῦ κάκου σὲ ξεχείλιζαν
πλαστοουργικοὶ χυμοὶ κι' ἀντρεωμένοι.

* *

Τὸ σκυλολόι μονάχα οὐρλιάζει γύρω σου
κι' οἱ ἀθροῖποι νερούλοϊ, κιτριναμένοι
Ἐρημ ψυχὴ μου κλάψε γιατί βροῆθηκες
στὴ χώρα τῶν γερόντων γεννημένη.

1922

ΛΑΜΠΗΣ ΓΑΛΗΝΙΟΣ

ΒΑΣΣΑΝΑΙΕ

Μὲ στέφανο μαύρου κισσοῦ, ἄς γείρη,
ὃ φίλοι τὸ κεφάλι στὸ ποτήρι
Καὶ ἄς τὸ πιῶμε ἀπὸ πᾶν' ὡς κάτω
Καὶ ξαναφέρετο, παιδί, γεμάτο

* *

Ἄποψα, ναι μὰ τὸ Ἴεροδ μεθύσι
Θεὲ νὰ γενῶμε ὅλοι Ἀθανάτοι
Καὶ εἰς τοῦ, Ἀπόλλωνα μας τὸ γινάτι
Ποῦ κι' ὁ Μαρσύας μας ἔχει νικήσει

* *

Θ' ἀδειῶσωμε καὶ τὸ πιθάρι ἐκεῖνο
Στὸ Βάκχο καὶ στὸ Σεληνὸ Θυσία
Καὶ στὸν Ἀθάνατό μας τὸ Μαρσύα...

* *

Κι' ὡς τόση ἐγὼ θὰ βάνω καὶ θὰ πίνω
Μ' ἂν φίλοι τὸ κρασί, μὲ παραλύση
Ἄς σηκωθῆ κι' ἄλλος νὰ τὸ γεμίση

Ἄνδρ. 1922

ΔΙΑΣ

Χαρισμένο στο λέρωμα της δίδας Τίτιας Τ.

ΑΜΟΙΡΗ ΕΛΠΙΔΑ

Βουβα και μάβρα σύνεφα φέρατε ολόγυρά μου
την καταλήτρα χειμώνα, που διώχνει για τον άδη
της γης πανώργιες ομωρφίες. Τη νύχτα — συμφορά μου —
σιίζουσι φείδια λαμπέρα το άγριο τὸ σποτάδι.

* *

Πίστες μιας θλιβερής ζωής βαθιά στα σωτικά μου
σα μια ανεπαίσθητη φωτιά το κάθε φιλλοκάρδι
μου κάψατε, κι' ωίμε! οι χρυσές ελπίδες κι' ονειρά μου
με το υστερνο του θάνατεν ντυθύνανε σημάδι.

* *

Παντου είνε νέκρα! Τα πουλιά δέν κεληδουν στα κλώνια!
Βαρια μουγνιρίζει ο ουρανος και στη γυμνη τη φύση
στέλνει βροχοκατακλυσμο, κι' εγω με καταφρόνια
βλέποντας στ' άσπρα μου μαλια τέλος που δε θ' αργήση,
κλαίω μακριά στη ξενητια την άμοιρή μου ελπίδα
που σβήνει πια χωρις να δη μια της χαρας αχτίδα

Σαλονίκη

ΦΟΙΒΟΣ Χ.

ΛΕΩΝΙΔΑ ΕΝΤΡΕΓΕΦ

Μεταφραση ἀπο τὸ ρούσυκο

ΝΙΚΟΥ ΚΑΣΤΡΙΝΟΥ

Ο ΑΝΑΘΕΜΑΣ

ΤΡΑΓΩΔΙΑ

Ἐνα ἄγριο καὶ ἔρημο μέρος, σὰ ράχη βουνοῦ μὲ ὕψος ἀόριστο
Στὸ βάθος τῆς σκηνῆς, καταμεσίς τῆς ράχης τοῦ βυνοῦ, φαίνονται θεό-
ρατες σιδερένιες πύλες κλειστές, ποῦ συμβολίζουσε μὲ τὸ μεγαλεῖο τους τὸ ὀ-
ριοτοῦ κόσμου, ὅσπου φτάνει ὁ Ἰούς. Πίσω ἀπὸ τί. πύλες, ποῦ πιέζουσε τὴ γῆ.
μὲ τὸ ἀμέτρητο βάρος τους, μέσα στὴ σιγαλιὰ καὶ στὸ μυστήριο, εἶναι ἡ Ἀρχὴ
τῆς κάθε ζωῆς, ὁ Μεγάλος Λογισμὸς τῆς Οἰκουμένης. Στὰ πόδια τῶν πυλῶν στέ-
κεται βασιὰ ἀκουμπισμένος στὸ μακρὸ σπαθὶ του, ἀκίνητος, σὰ μαρμαρωμένος, ὁ
ΚΑΠΟΙΟΣ ποῦ φτλάγει τὴν εἰσοδοφορεῖ πλατιά ροῦχα κι' ἀσάλευτες τῶν δίπλες φαί-
νονται σὰν ἀπολιθωμένες, Τὸ πρόσωπό Του τὸ κρύβει κάτω ἀπὸ ἓνα σκοτεινὸ πέ-
πλο κ' ἔτσι φαντάζει σὰ μεγαλόπρεπο μυστήριο. Εἶναι ὁ ΜΟΝΟΣ, ποῦ μπορεῖ νὰ φαν-
ταστῆ ὁ Νούς. Βρίσκεται στὰ σύνορα δυὸ κόσμων. Εἶναι διπλὸς στὴν ὑπόστασή του.
Στὴν ὄψη ἀνθρώπος, στὴν οὐσία πνεῦμα. Μεσολαβητῆς ἀνάμεσο στοὺς δυὸ κόσμους,
εἶναι σὰν ἓνας τεράστιος θώρακας. ποῦ δέχεται ἀπάνω του ὅλο τὰ βέλη, τὰ βλέμμα-
τα, τίς προσευχῆς, τίς ἐλπίδες, τίς βρισιῆς. Πότε σιωπᾶ, πότε μιλεῖ σὰν ἀνθρώπος.
Ἄναμέσο στὶς πέτρες, κοιτάζοντας γύρο του δειλὰ καὶ ἄγρια, φαίνεται ὁ ΑΝΑΘΕΜΑΣ
Ἄκουμπώντας στὶς σταχτιῆς πέτρες σταχτῆς αὐτὸς, προφυλαχτικὸς καὶ λυγιστὸς σὰ
φίδι. σιγῶνι σιγᾶ-σιγᾶ σὰν κλέφτης τὸν ΚΑΠΟΙΟ, μὲ σκοπὸ νὰ τοῦ καταφέρῃ ξαφνι-
κὰ χτυπήματα. Σμαίεται ὁμως γιὰ τὴν τόλμη του πηδαίει στὰ πόδια του ὀλόρθος
καὶ σκορπάει προκλητικὸ γέλιο. Κατόπι καθίζει στὴν ἄρη μιᾶς πέτρας ἐλεύτερα κ'
ἀνεξάρτητα. Σὰν πανούργος ποῦ εἶναι κρύβει τὸ φόβο του πίσω ἀπὸ τὸ κοροϊδιάρικο
ὕψος καὶ κάποιος ἐλαφρῆς ἀδιακρισίας. Στὸ ἀδύνατο φῶς φαίνεται τὸ σταχτὶ κεφάλι
τοῦ Καταραμένου πολὺ μεγάλο. Πολὺ μεγάλο φαίνεται τὸ ἄψιλλο, στογγυλοθολω-
τὸ μέτωπο του, ποῦ ξεχωρίζουν ἀπάνω του ζαρωματιῆς, γεννημένες ἀπὸ συλλογισμοὺς
ἄκαρπους καὶ ἄλυτους ἀπάνω σὲ ζητήματα ριχμένα ἀπὸ αἰῶνες στὴ μέση. Τὸ ἀνά-
ριο γενάκι τοῦ Ἀνάθεμα εἶναι ψαρὸ τὰ μαλλιά του ἐπίσης. Εἶνοι ἀνήσυχος, μὰ
προσπαθεῖ νὰ κρύψῃ τὴν ἀνησυχία, ποῦ τὸν κατατρώγει αἰώνια. Ἐρεθίζεται μὲ τὴ
μεγαλόπρεπη ἀκίνησιὰ τοῦ Κάποιου, ποῦ φυλάει τίς πύλες. Ἀμέσως ὁμως κατόπι,
κνηγώντας μὲ ἀγωνία ἐκεῖνο. ποῦ τοῦ ξεφεύγει αἰώνια, κλωστογυρίζει στοὺς ἄφωνους
σπασμοὺς, ποῦ τότε πιάνουσε. Στὰ ρωτήματα του εἶναι βιαστικὸς καὶ ἄψυς).

ΑΝΑΘΕΜΑΣ. Ἀκόμα φυλάεις ἐδῶ; Κ' ἐγὼ ἔλεγα πὼς ἔφυγες ἀφοῦ κι' ὁ ἄλυ-
σοδεμένος σκύλος ἔχει ἀρκετὰ λεπτά, ποῦ ξεκουράζεται ἢ κοιμάται κ' ἂν θα εἶχε ὅλο
τὸν κόσμου γιὰ κατοικία του καὶ γιὰ κύριό του τὴν αἰωνιότητα! Καὶ μήπως ἡ αἰ-
ωνιότητα φοβάται τοὺς κλέφτες; Μὴ θυμόνης. Ἐγὼ σὰν καλὸς φίλος ἦρθα ἐδῶ σὲ
σένα καὶ σὲ παρακαλῶ ὑποταχτικά: ἀνοιξέ μου γιὰ μιὰ στιγμὴ τίς βαριῆς πύλες κ'
ἄφησέ μου νὰ ἰδῶ τὴν αἰωνιότητα. Δὲν τολμᾶς; Μπορεῖ αὐτὲς οἱ γερεῆς πύλες νὰ

σαπίσαν ἀπὸ τὰ γερατειά καὶ νὰ μπορέση ὁ τίμιος Ἀνάθεμας νὰ ρίψη μιὰ ματιὰ ἀνάμεσο ἀπὸ καμιά χαραμάδα χωρὶς ν' ἀνησυχῆση κανένα. Δεῖξέ μου μιὰ χαραμάδα. Σιγὰ, σιγὰ θὰ συρθῶ πάνω στὴν κοιλιὰ μου, θὰ ρίψω μιὰ ματιὰ καὶ θὰ πηδήξω πίσω. Ἐκεῖνος δὲ θὰ τὸ μάθῃ. Ἐγὼ ὅμως θὰ μάθω ἐκεῖνο πὺ θέλω καὶ θὰ γίνω Θεός, θὰ γίνω Θεός, θὰ γίνω Θεός! Καὶ μήπως ἄσκημος Θεός θάμουν ἐγὼ: Κοίτα.

(ΠΑίρνει στάση περιφανεῖ καὶ σπάνει στὰ γέλοια. Κάτοπι ἠσυχασμένος κάθεται σταυροπόδι πάνω σὲ μιὰ πλατιὰ πέτρα καὶ ρίχνει ζάρια. Μουρμουρίζει σὰ νὰ μιλῇ μοναχὸς του, ἀλλὰ τόσο δυνατὰ, πὺ τὰ τὸν ἀκούη ὁ Κάποιος).

Δὲν θέλεις Δὲ χρειάζεται. Δὲν ἔχω σκοπὸ νὰ μαλλώσω γι' αὐτὸ. Καὶ μήπω-γι' αὐτὸ ἤρθα ἐγὼ ἐδῶ; γὼ διασκεδάζω στὸν κόσμον καὶ ἔτσι κατὰ τύχην ἔξευσα κατὰ δῶ. Δὲν ἔχω τι νὰ κάνω καὶ διασκεδάζω. Τώρα θὰ ρίξω τὰ ζάρια. Δὲν ἔχω τι νὰ κάνω καὶ θὰ παίξω μὲ τὰ ζάρια. Ἄν Ἐκεῖνος δὲν εἶταν τόσο βαρὺς, θὰ τότε προσκαλοῦσα ἐδῶ, ἀλλ' Ἐκεῖνος εἶναι περήφανος, πολὺ περήφανος καὶ δὲν αἰσιτάνεται τὴν εὐχαρίστηση τοῦ παιχιδιοῦ. Ἐξῆ, ὀχτώ, εἴκοσι, σωστὰ. Γιὰ τὸ Διάβολο πάντα εἶναι σωστὰ ὡς καὶ τότε πὺ παίξει τίμια, Δαυὶδ Λεῖζερ. . . (Τοῦ Κάποιου μὲ ἀφέλεια). Μήπως ξέρεις τὸ Δαυὶδ Λεῖζερ; Δὲν πιστεύω νὰ τότε ξέρῃς. Εἶν ἕνας γέρος, ἄρρωστος καὶ κοντὸς Ἑβραῖος! Παν δὲν τὸν ξέρει κανεὶς, ὡς κ' ὁ δικὸς σου ὁ Κύριος τὸν ἔχει ξεχάσει. Ἐτσι λέει ὁ Δαυὶδ Λεῖζερ κ' ἐγὼ δὲν μπορῶ νὰ μὴν τότε πιστέψω, γιὰτι, δὲ λέω, εἶναι κοντὸς, μὰ τίμιος ἄνθρωπος. Αὐτὰ ἐγὼ τώρα κέρδισα στὰ ζάρια. Ἐσὺ τὰ εἶδες; Ἐξῆ, ὀχτώ, εἴκοσι. Μιὰ φορὰ στὴν ἀερογαλιὰ εἶδα τὸ Δαυὶδ Λεῖζερ. τὴν ὥρα πὺ ρωτοῦσε τὰ κύματα, γιὰτι παραπονιοῦνται. Καὶ μοῦ ἄρρεσε. Κοντὸς, μὰ τίμιος ἄνθρωπος, Κι' ἂν κανεὶς τότε πασαλείψῃ καλὰ μὲ κατράνι καὶ τὸν ἀνάψῃ, θὰ γίνῃ μιὰ καλὴ λαμπάδα γιὰ τὴ γιορτὴ μου.

(Φλυαρώντας ἔτσι μὲ προσποιητὴ ἀφέλεια ἔρχεται σιγὰ, σιγὰ καὶ καθίζει σὲ μιὰ πέτρα, κοντὰ στὸν Κάποιον).

Κανεὶς δὲν τότε ξέρει τὸ Δαυὶδ Λεῖζερ, μὰ ἐγὼ θὰ τὸν κάνω ἔνδοξο, ἰσχυρὸ καὶ μεγάλο καὶ μπορεῖ νὰ τὸν κάνω ἀκόμα κ' ἀθάνατο. Δὲν τὸ πιστεύῃς; Κανεὶς δὲν πιστεύει τὸ σοφὸ Ἀνάθεμα, πὺ θέλει τὴν ἀλήθεια. Καὶ ποῖος ἀγαπάει τὴν ἀλήθεια περισσότερο ἀπὸ τὸν Ἀνάθεμα: Ἐσὺ; Βουβύσσυλο, ληστὴ, πὺ ἔκλεψες τὴν ἀλήθεια ἀπὸ τὸν κόσμον κ' ἔφραξες μὲ σίδερα τὶς μπασιές.

(Μὲ τρελλὸ θυμὸ ὀρμᾶ πάνω στὸν Κάποιον καὶ μὲ φωνὲς φριχτὲς καὶ πόνους ὑποχωρεῖ μπροστὰ στὴν τρομερὴ ἀκνησία Του, ὁ πόνος τοῦ φέρνει ἕνα παράπονο θρηνηρὸ κ' ἀκουμπάει τὸ στήθος τοῦ πάνω στὴ σταχτιὰ πέτρα).

Ἄχ! ὁ Διάβολος ἔχει ψαρὰ μαλλιὰ! Κλάψτε, σεις, πὺ ἀγαπήσατε τὸν Ἀνάθεμα! Ἀναστενάξτε καὶ πικραθῆτε σεις; πὺ κινηγάτε τὴν ἀλήθεια, πὺ σέβεστε καὶ ἔχτιμάτε τὸ πνεῦμα. Ὁ Ἀνάθεμας ἔχει ψαρὰ μαλλιὰ! Ποῖος θὰ βοηθήσῃ τὸ γιὸ τῆς αὐγῆς, πὺ εἶναι μοναχὸς στὴν οἰκουμένη! Γιὰτι ἐσὺ Μεγάλε, τρομάζεις ἔτσι τὸν ἀτρόμητο Ἀνάθεμα; Δὲν ἤθελε νὰ σὲ χτυπήσῃ. Ἦθελε νὰ σὲ ζυγώσῃ μονάχα. Γίνεται νὰ ζυγώσω κοντὰ σου; Πῆς μου.

(Ὁ Κάποιος σωπαίνει, ἀλλ' ὁ Ἀνάθεμας ἀκούει κάτι μὲσ' στὴ σιωπὴ του, τεντώνει τὸ φιδιακὸ λαιμὸ καὶ ξεφωνίζει σὰν τρελλός).

Πιὸ δυνατὰ, πιὸ δυνατὰ. Σωπαίνεις, γιὰ μιλάς; Δὲν καταλαβαίνω. Ἡ ἀκοὴ τοῦ Καταραμένου εἶναι δυνατὴ καὶ μέσα στὴ σιωπὴ σου αὐτὸς ἀδράχνει κάτι σκιές, κάποιων λόγων. Μέσα στὴν ἀκνησία σου νοιώθει μιὰ θαμπὴ κίνηση συλλογισμῶν, μὰ δὲν καταλαβαίνει. Μιλάς γιὰ σωπαίνεις; Εἶπες νὰ ζυγώσω ἢ παρακούσα:

ΚΑΠΟΙΟΣ.—Ζύγωσε,
ΑΝΑΘΕΜΑΣ.—Τὸ εἶπες, μὰ ἐγὼ δὲν τολμῶ νὰ τὸ κάνω.
ΚΑΠΟΙΟΣ.—Ζύγωσε.
ΑΝΑΘΕΜΑΣ.—Φοβάμαι.

(Δισταχτικὰ, κάνοντας πολλὰ ζιζιζαλὰ ζυγώνει πρὸς τὸν Κάποιον, πέφτει πάνω στὴν κοιλιὰ του καὶ σέρνεται, στενάζοντας ἀπ' τὴ στεναχώρια καὶ τὸν τρόμον).

Ἄχ! ἐγὼ εἶμαι ὁ βασιλιᾶς τοῦ ζόφου, εἶμαι σοφός, εἶμαι ἰσχυρός καὶ ὅμως βλέπεις, σέρνουμε μὲ τὴν κοιλιὰ σὰ σκυλι. Καὶ τὸ κάνω αὐτὸ γιὰτι σ' ἀγαπῶ καὶ θέλω νὰ φιλήσω τὴν ἄκρη τοῦ ρούχου σου. Ἀλλὰ, πῆς μου, ὦ Παντογνώστη, γιὰτι πονεῖ τόσο ἡ γέρινη καρδιὰ μου;

ΚΑΠΟΙΟΣ.—Ὁ καταραμένος δὲν ἔχει καρδιὰ.

ΑΝΑΘΕΜΑΣ (σέρνεται πιὸ κοντὰ).—Ναί, ναί, ὁ καταραμένος δὲν ἔχει καρδιὰ, τὸ στήθος τοῦ εἶναι βουβὸ κ' ἀκίνητο, σὰν τὴ σταχτιὰ τὴν πέτρα, πὺ δὲν ἀνασαίνει. Κι' ὅμως ἂν εἶχε καρδιὰ ὁ Ἀνάθεμας θὰ τότε σκότωνες ἀπὸ πολλὸν καιρὸ μὲ βάσανα, σὰν πὺ σκότωσες τὸ μωρὸ τὸν ἄνθρωπο. Μὰ ὁ Ἀνάθεμας ἔχει πνεῦμα, πὺ γυρεύει τὴν ἀλήθεια καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ εἶναι ἀνυπεράσπιστο στὰ χτυπήματὰ σου. Ἐλέησέ τόν! . . . Νὰμὲ στὰ πόδια σου, ἀνοιξέ μου τὸ πρόσωπὸ σου, γιὰ μιὰ στιγμὺλα μόνο, τόσο μικρὴ ὅσο εἶναι ἡ λάμπη τῆς ἀστραπῆς. Ἀνοιξέμου τὸ πρόσωπὸ σου

(Δουλόπρεπα σωριάζεται στὰ πόδια τοῦ Κάποιου καὶ δὲν τολμᾷ ν' ἀγγίξῃ τὰ ροῦχὰ του. Χαμηλώνει τὰ μάτια του πὺ σὰν ἀστραπὲς ὀρμητικὰ καρφώνονται ἐδῶ κ' ἐκεῖ, κοφτερὰ, ἀστραφτερὰ, πὺ λαμποκοποῦνε σὰν κάρβουνα μέσα στὴ σταχτι. Ὁ Κάποιος σωπαίνει κ' ὁ Ἀνάθεμας ξακολουθάει).

Δὲ θέλεις; Πῆς μου λοιπὸν τὸ ὄνομα Ἐκεῖνου, πὺ εἶναι πίσω ἀπ' τὶς πύλες. Σιγαλιὰ, πῆς μου το, δὲ θὰ τακούσῃ κανεὶς ἄλλος παρὰ μόνον ὁ σοφὸς Ἀνάθεμας, πὺ λαχταρᾷ τὴν ἀλήθεια. Θὰ τάκούσω καὶ θὰ τὸ μάθω. Δὲν εἶν' ἀλήθεια πὺς ἔχῃ ἔφτὰ ψηφία τῶνομά Του; Ἡ ἕνα; Πῆς μου μόνο ἕνα ψηφιο. . .

(Ὁ Κάποιος σωπαίνει. Ὁ Ἀνάθεμας ὕστερα ἀπὸ λίγο ταλάντευμα πισωδρομαεὶ καὶ παίρνει θάρρος).

Ψέματα εἶναι πὺς σ' ἀγαπῶ, Ψέματα πὺς ἤθελα νὰ φιλήσω τὴν ἄκρη τοῦ ρούχου σου...

Ἄν τὸ πιστεύεις σὲ λυποῦμαι. Ἐγὼ δὲν ἔχω τι νὰ κάνω καὶ διασκεδάζω στὸν κόσμον. Δὲν ἔχω τι νὰ κάνω καὶ ρωτάω ὅποιον ἀντικρύζω γιὰ τῶνα καὶ γιὰ τᾶλλον πὺ τὸ ξέρω . . . Ἐγὼ τὰ ξέρω ὅλα!

(Σήκωνεται ὀλόθροος, ξετινάζεται σὰν τὸ βρεμένο σκυλι καὶ ἀνεβαίνει σὲ μιὰ ὑψηλὴ πέτρα παίρονοντας ὕψος ἠθοποιοῦ).

Ἐγὼ τὰ ξέρω ὅλα. Εἶμαι σοφός καὶ μῆκα στὴν ἔννοια ὅλων τῶν πραγμάτων. Ξέρω τοὺς νόμους τῶν ἀριθμῶν, καὶ τὸ βιβλίον τῶν Μοιρῶν εἶναι ἀνοιχτὸ μπροστὰ μου. Παίρνω ὅλη τὴ ζωὴ μέσα σὲ μιὰ ματιὰ μου. Εἶμαι ὁ ἄξωνας τοῦ κύκλου τῶν χρόνων, πὺ γυρίζει μὲ ὀρμὴ μεγάλη. Εἶμαι μεγάλος, ἰσχυρός, ἀθάνατος καὶ ὁ ἄνθρωπος εἶναι παραδομένος στὴν ἐξουσία μου. Ποῖος θὰ τολμήσῃ νὰ πολεμήσῃ μὲ τὸ Διάβολο; Τοὺς δυνατοὺς τοὺς σκοτώνει, τοὺς ἀδυνάτους τοὺς ἀναγκάζει νὰ γυρίσουνε μέσα στὸ μεθυσμένο χορὸ, στὸν τρελλὸ, στὸ διαβολικὸ! Ἐγὼ Φαρμάκωσα ὅλες τὶς πηγὲς τῆς ζωῆς. Ἐστῆσα σ' ὅλους τῆς τοὺς δρόμους καρτέρι. Μήπως δὲν ἀκού

τῆ φωνῇ ἐκεινῶν, ποὺ καταριοῦνται καὶ βλαστημοῦνε, ποὺ ἀποκάνουνε κάτω ἀπὸ τὸ βάρος τοῦ κακοῦ, ποὺ ριψοκιντυνεοῦνε χωρὶς κανένα ὄφελος, ποὺ θλίβονται καὶ λαχταροῦνε φοβερά κι' ἀκατάπαντα,

ΚΑΠΟΙΟΣ.—Τὸν ἀκούω.

ΑΝΑΘΕΜΑΣ (γελά). Τὸνομα! Πῆς μοι τὸνομα! Φέξε στὸ δρόμο τοῦ Διαβόλου καὶ τοῦ ἀνθρώπου. Τὸ πᾶν στὸν κόσμο θέλει τὸ καλὸ καὶ δὲν ξέρει ποὺ νὰ τῷ βρῃ. Τὸ πᾶν θέλει τὴ ζωὴ κι' ἀντικρούζει μόνο τὸ θάνατο. Τὸνομα! Πῆς μου τὸνομα τοῦ καλοῦ! Πῆς μου τὸνομα τῆς αἰώνιας ζωῆς! Περιμένω!

ΚΑΠΟΙΟΣ.—Δὲν ἔχει ὄνομα αὐτὸ ποὺ μοῦ ρωτᾷς, Ἀνάθεμα. Δὲν ὑπάρχει ἀριθμὸς ποὺ νὰ λογαριάζεται, μέτρο ποὺ νὰ μετριάται, ζυγαριὰ ποὺ νὰ ζυγίζεται αὐτὸ ποὺ με ρωτᾷς; Ἀνάθεμα. Ὅποιος εἶπε τὴ λέξη «ἀγάπη» εἶπε ψέματα. Ὅποιος εἶπε τὴ λέξη «λογικὴ» εἶπε ἐπίσης ψέματα. Ὡς κ' ἐκεῖνος ποὺ εἶπε τὴ λέξη «Θεὸς» εἶπε τὸ τελευταῖο καὶ τὸ πιὸ φοβερὸ ψέμα. . . . .

ΑΝΑΘΕΜΑΣ.—Ποῦ νὰ πάγω; Πῆς μου.

ΚΑΠΟΙΟΣ.—Ὅπου πᾶς

ΑΝΑΘΕΜΑΣ.—Τι νὰ κάνω; Πῆς μου.

ΚΑΠΟΙΟΣ.—Ὅτι κάνεις.

ΑΝΑΘΕΜΑΣ.—Σιωπώντας μιλάς, ἀλλὰ μπορῶ νὰ καταλάβω ἐγὼ τὴ γλώσσα τῆς σιωπῆς σου;

ΚΑΠΟΙΟΣ.—Ὅχι, Ποτέ. Τὸ πρόσωπό μου εἶν' ἀνοιχτὸ, ἀλλὰ ἐσὺ δὲν τὸ βλέπεις. Ἡ μιλιὰ μου εἶναι φωναχτὴ, μὰ σὺ δὲν τὴν ἀκοῦς. Οἱ βουλήσες μου εἶναι ξάστερες, μὰ σὺ δὲν τις ξέρεις, Ἀνάθεμα. Καὶ δὲ θὰ ἴδῃς ποτὲ τὸ πρόσωπό μου καὶ δὲ θὰ μάθῃς ποτὲ τὴ μιλιὰ μου καὶ τις βουλήσες μου, Ἀνάθεμα, δυστυχισμένο πνεῦμα, ἀθάνατο σιὸς ἀριθμοῦς, αἰώνια ζωντανὸ καὶ στὰ ζῦγια, ἀλλ' ἐγέννητο ἀκόμα γιὰ τὴ ζωὴ,

ΑΝΑΘΕΜΑΣ (Μὲ πόνο).—Ποτέ!;

ΚΑΠΟΙΟΣ.—Ποτέ

(Ὁ Ἀνάθεμας ὀργίζεται καὶ κάνει σὰν τρελλὸς, Βλέπει πρὸς τὰ τέσσερα σημεῖα τοῦ ὀρίζοντα σὰ νὰ τὰ προσκαλῇ νὰ ἐδικιμηθοῦνε, Μὰ ὅλα στέκονται ψυχρὰ κι' ὁ Κάποιος ποὺ φυλάγει τὴν εἴσοδο ἀκουμπᾷ βαριά στὸ σπαθὶ του).

ΑΝΑΘΕΜΑΣ.—Σήκω κ' ἐπαναστάτησε ὁ γῆ! Σήκω ἀπάνω, ὁ γῆ καὶ ζώσου τὸ σπαθὶ σου. Ὁ ἀσθερῶ! Εἰρήνη δὲ θὰ βασιλέψῃ ἀνάμεσα σέ σένα, καὶ στὸν οὐρανὸ. Κατοικία τοῦ σκότους καὶ τοῦ θανάτου θάναί ἡ γῆ κι' ὁ βασιλιάς τοῦ ζόφου στήγει τὸ θρόνο του ἀπάνω τῆς γῆς γιὰ πάντα ἀπὸ τώρα. Ἔρχομαι σέ σένα Δαυὶδ. Τὴ θλιβερὴ ζωὴ σου θὰ τῆνε ρίψω σὰν πέτρα στὴ σφεντόνα πρὸς τὸν περήφανο ψηλὰ οὐρανὸ καὶ θὰ σειστοῦνε τὰ θεμέλια του. Σκλάβε μου Δαυὶδ. Μὲ τὸ δικό σου τὸ στόμα θὰ κηρύξω τὴν ἀλήθεια γιὰ τὴν τύχη τοῦ ἀνθρώπου; (Στὸν Κάποιον) Καὶ σὺ ! . . . (Σιωποῖνε. Ἡ γενικὴ σιγαλιὰ τότε θλίβει. Τραβιέται πίσω τάχα μὲ ἀφέλεια. Μουρμουρίζει). Κ' ἐξ ἄλλου ἐγὼ μήπως δὲ διασκεδάξω, γιὰτὶ δὲν ἔχω τίποτα νὰ κάνω; Εἶμαι ἐδῶ, τώρα θὰ πάω ἐκεῖ, Μήπως λίγους δρόμους ἔχει ὁ εὐθύμος Διάβαλος, ποὺ ἀγαπάει τὸ γερὸ τὸ γέλιο καὶ τὸ ἀμέριμνο τὸ ἀστεῖο; Ἐξή. . . αὐτὸ θὰ πῆ, πὼς ἐγὼ φέρνω στὸ Δαυὶδ πλοῦτο ἀπερίμενο, Ὁκτώ. . . θὰ πῆ πὼς ὁ Δαυὶδ Λεῖξερ γιατρεύει τοὺς ἀρρώστους κι' ἀνασταίνει τοὺς νεκροὺς. Εἴκοσι—σωστὰ Ἀὐτὸ θὰ πῆ. . . αὐτὸ θὰ πῆ, πὼς ἐμεῖς μὲ τὸ Δαυὶδ ἐρχόμαστε νὰ εὐχαριστήσουμε, τὸ μεγάλο, τὸν ἰσχυρὸ, τὸν ἀθάνατο τὸ Δαυὶδ Λεῖξερ. . . Φεύγω. . . (Φεύγει).

(Σιγαλιὰ. Ἄφωνες μένουν οἱ πέτρες, ἄφωνες οἱ οἱ κατάκλειστες πύλες, ποὺ βραβαίνουνε στὰ στήθια τῆ γῆ μὲ τὸ ἀμέτρητο βάρος τους, ἄφωνος κ' ὁ παγωμέτος κ' ἀπολιθωμένος φρουρὸς Σιγαλιὰ.

Ἄλλὰ νὰ μὴν εἶναι τοῦ Ἀνάθεμα τὰ βήματα ποὺ ξύπνησαν μιὰν ἀνήσυχη, ὑπόκοφη ἦχὸ; Ἐνα-δυὸ ἔνα δυὸ! Σὰν φορτωμένους, περπατᾷ βαρῶν κάποιος. Τὸ βῆμα εἶναι ἔνα, μὰ ἔρχονται πολλοὶ. Σωπαίνει ἐκεῖνος ποῦρχειται, ἀλλ' ἡ σιγαλιὰ, ἀρχίζει νὰ τρέμῃ πιά καὶ ἡ ἡσυχία ταραζέται. Ἔῖναι στιγμὴ, ποὺ θορυβοῦν οἱ ἦχοι στιγμὴ ἀδυναμίας, στιγμὴ δειλιασμένης παραφορᾶς. Ἀμέσως ἀνάφτει ἡ σιγαλιὰ μὲ κίτρινες ψηλὲς φωτιές: Κάπου κάτω σὲ ἀθώρητο ἀπομακρυσμένο σημεῖο τῆς γῆς, σ' ἀπίζουν καὶ βιάζουν κάνει ἦχους χαλκοχημοῦς, ἐπαναστατικοῦς, μακρυνὲς σάλπιγγες, ποὺ τις κρατᾷνε χέρια σηκωμένα ψηλά, γιὰτὶ οἱ προσκαλεστικὲς κ' ἐπαναστατικὲς φωνὲς τους, στρέφονται πρὸς τὸν οὐρανὸ καὶ τὴ γῆ. Ἐνα δυὸ! Τώρα πιά εἶναι φανερό, πὼς ἔρχεται ἔγλος. Νὰ ἡ τερατώδεια φωνῆ του, οἱ συνθεντὸ-χωρισμένι στεναγμοὶ του, ἡ θορυβώδεια καὶ θυελλώδεια μιλιὰ του. Καὶ στὸ πέρασμά του, μέσα στὸ λαβύρινθο τῶν σπασμένων κοί σκοτεινῶν μονοπατιῶν, γεννιέται ὁ πρῶτος ξάστερος ἦχος, ποὺ μοιάζει λέξη καὶ πλειότερο ὄνομα: Δ α α β ἰ ἰ ἰ δ ! Ὅσο πάει δυναμώνει, ἀψηλώνει πάνω ἀπ' τὰ κεφάλια καὶ κολυμπᾷ πὰ στὰ φτερά τῶν χαλκένιων στεναγμῶν καὶ πὰ στὰ βαριά πατήματα τῶν ποδῶν,

— Δ α α β ἰ ἰ δ !

— Δ α α β ἰ ἰ δ !

— Δ α α β ἰ ἰ δ

Κινεῖται σὲ μουσικὴ ἀρμονία. Γένεται τραγούδι σὲ ἑκατομμύρια στόματα. Οὐραλιάζουν οἱ σάλπιγγες. Καὶ εἶναι σὰ νὰ κουδουνίζουν οἱ χάλκινες σάλπιγγες καὶ σὰ νὰ βιάζουν ἦχους βραχνοῦς οἱ κουρασμένες πιά τρομπέτες. Ἀρά γε τις ἀκούει ὁ Κάποιος, ποὺ φυλάγει τὴν εἴσοδο; Οἱ σταχτιὲς πέτρες σιεπάστηκαν ἀπὸ στεναγμοὺς ἀπὸ κάτω στὰ πόδια σηκώνονται φοβεροὶ ὀλολυγμοὶ, ἀλλ' ὁ Φρουρὸς, εἶναι ἀκίνητος, ὁ Φρουρὸς μένει ἄφωνος καὶ μένουν βουβὲς οἱ σιδερένιες πύλες. Τραντάζει τὸ ἄπειρο. Μ' ἔνα χτύπημα, ποὺ σκίζει τὴ γῆ, ξεσπᾷνε ἔνα μούγκρισμα χαλκῆχο καὶ μιὰ φωνή. ποὺ ἀπ' τοὺς ἦχους τῆς βγαίνει μιὰ ψιλή, λιγερή, γλυκώφωνα μελωδία σὰν τὸ ψιδύρισμα πηγῆς ἐπάνω στὸ βράχο, ποὺ τὸν ἔσπασε τὰστροπελέκι. Παύση.

Σιγαλιὰ Ἀκίνησια. Καὶ ἀναμονή). Αὐλαία.

ΓΙΑ ΔΙΕΣ

Γιὰ διὲς τὴν ἀνοιξη, που μὲ ὁμορφιά καὶ μύρο ἔχει τὴ γῆ πλημμυρισμένη, καὶ μύρο ἔχει τὴ γῆ πλημμυρισμένη, γιὰ διὲς μὲ τὴ καμάρι ἢ μυγδαλιὰ στέκει σα' νᾶνε νύφη στολισμένη. | Γιὰ διὲς ποὺ τὰ τρελόχαρα πουλιὰ μελωδικὰ ἔναν ὕμνο τραγουδᾷνε: γιὰ διὲς τα, ταῖρι ταῖρι στὰ κλαδιὰ γιὰ τὴν ἀγάπη τους κρυφομιλᾷνε.

Ὡ! νᾶμουνα πουλάκι τι χαρά! θὰ πέταγα γιὰ νᾶρθω στὴ φωλιά σου ὄνειρο! ποὺ ἡ ψυχὴ μου λαχταρᾷ νὰ γύρω στὴ γλυκεῖα τὴν ἀγκαλιά σου.

Σαράντα-Ἐκκλησίαις Μάρτης 1922 Δ)δα Μ. Π.

Ο ΜΑΡΝΗΣ

Οἱ Γερμανοὶ σὲ τρεῖς μεγάλες κολῶνες χωρισμένοι προχωροῦσαν δριμητικά πρὸς τὴν καρδιά τῆς Γαλλίας, πρὸς τὸ Παρίσι. Ἡ Εὐρώπη, κ' αὐτὴ ποῦ πολεμοῦσε κ' αὐτῆ ποῦ δὲν πολεμοῦσεν ἀκόμη μ' ἀγωνία παρηκολουθοῦσε τὴν λύσι αὐτῆς τῆς τραγωδίας. Αἱ πιδ ἀνεπιτηγμένες κοινωνικὲς τάξεις ἐπρόβλεπαν καὶ ὁ ἀπλὸς λαὸς διαισθανότανε, ὅτι ἡ γιγαντομαχία αὐτὴ δὲν θὰ περιοριζότανε μόνον στὰ ἐμπόλεμα ἔθνη, ἀλλὰ ὅτι θὰ εἶχε τὴν ἐπίδρασί της καὶ τὸν ἀντίκτυπο στὸ μέλλον ὅλου τοῦ κόσμου. Ἐμεῖς οἱ Ἕλληνες, ὡς Κράτος, τὴν ἐποχὴ ἐκείνη ἤμασταν κάπως ἡσυχότεροι. Εἶχε κυρήξει ἡ Κυβέρνησι μίαν οὐδετερότητα κ' ὁ Ἕλληνικὸς λαὸς, γιὰ τὴν ὥρα τοῦλάχιστον νόμιζε τὸν ἑαυτὸ του ἑξασφαλισμένο ἀπὸ τὴν φοβερὴ πυρκαϊά. Ἦταν ἡσυχος μὰ ἡ ψυχὴ του συμπονητικὰ καὶ μὲ ζωηρὸ ἐνδιαφέρον παρακολουθοῦσε τὸν ἀγῶνα τῆς Γαλλίας. Μ' αὐτὴν μαζὶ ὑπόφερε καὶ ἡ λαϊκὴ ψυχὴ.

Οἱ Γερμανοὶ ὀλοένα προχωροῦσαν.

Μὰ ἐκεῖ σχεδὸν στὰ πρόθυρα τοῦ Παρισιοῦ καὶ σὲ λίγη ἀπόσταση ἀπ' αὐτὸ μὰ μαύρη κλαδωτὴ γραμμὴ ἐπροστάτευε τὴν αἰωνία πόλι τῆς ἐλευθερίας καὶ τοῦ πολιτισμοῦ.

Ἦταν ὁ Μάρνης.

Μιὰ μαύρη κλαδωτὴ γραμμὴ στὸν χάρτη, ἔδειχνε τὸν δρόμο του.

Ἐκεῖ, πίσω ἀπὸ τὴν μαύρη κλαδωτὴ αὐτὴ γραμμὴ ἦτανε, συσπειρωνώτανε ἡ γαλλικὴ ἄμυνα. Ἐκεῖ ἡ Γαλλία μάζεσε ὅλες της τὲς ὕλικές καὶ ψυχικὲς δυνάμεις, τὸ θάρρος της, νεότη της, ὅτι μπορούσε νὰ διαθέσῃ καλλίτερο γιὰ νάντισατῆ στὴν τευτονικὴ ἐπιδρομὴ. Κι' ἀλλοίμονό της ἂν δὲν τὸ κατώρθωνε.

Καὶ ὁ Μάρνης ἔγινε ξακουστὸς, γιὰτι εἶχε γίνῃ ἓνα σύμβολο. Ποιὸς ἀπὸ μᾶς τὸν ἤξευρε προτιήτερα καὶ ποιὸς δὲν τὸν εἶχε μάθει τὲς μέρες ἐκείνες!

Καὶ πίσω ἀπὸ τὸν Μάρνη.

Πίσω ἀπ' αὐτὸν ἑκατομμύρια ἀνθρώπων, ὅλοι ἐκείνοι ποῦ δὲν πολεμοῦσαν μὲ τὴν ψυχὴ στὸ στόμα περιέμεναν. Ἔτρεμαν, σιωποῦσαν, μὲ τὸ στιγνὸ ἐρώτημα τί θὰ γίνουμε. Ἐκείνη ἡ κλαδωτὴ γραμμὴ χόριζε τὴν πατρίδα ἀπὸ τοὺς αἰώνιους ἐχθρούς, τὴν ἐλπίδα ἀπὸ τὴν ἀπόγνωσι, τὴν σωτηρία ἀπὸ τὴν καταστροφή.

Ἐξαφνα ἄρχισαν νάρχωνται εἰδήσεις στὴν Ἀθήνα, νὰ κυκλοφοροῦνε διαδόσεις, ὅτι καὶ τὸν Μάρνη ἄρχισαν νὰ περνοῦν οἱ Γερμανοὶ καὶ ὅτι οἱ Γάλλοι ὑποχωροῦσαν, πάντοτε. Καὶ σ' ὀλονῶν τὰ χεῖλη ἔβλεπε νὰ στέκη ἔτοιμη ἡ θλιβερὴ φράσι.

— Κρίμα τὸ καῦμένο τὸ Παρίσι!

Κατοικοῦσα στὰς Ἀθήνας τὴν ἐποχὴν ἐκείνη, ἐκεῖ κάπου γύρω στὰ Ἐξάρχεια. Εἶχα γνωριοθῆ μὲ μιὰ οἰκογένεια ἀπὸ τὰ παρὰ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας ἀπὸ τὴν Κίο. Ἀνδρόγγυνο μ' ἓνα χαριτωμένο κοριτσάκι καὶ τὴν γιὰ τὴν κυρὰ Φωτεινὴ.

Ἐνα πρωὶ ἔβγαινα γιὰ ψώνια καὶ τὴ συνάντησα συνάντησα στὴν ἐξώπορτά της μ' ἓνα κερί στὸ χέρι.

— Θεοφοβοῦμενη φαίνεσαι κυρὰ Φωτεινὴ, — τῆς λέγω — καθημερινὴ στὴν ἐκκλησιὰ, ἄξιος ὁ μισθὸς σου.

— Νάί παιδί μου, μοῦ εἶπεν. Πάω ν' ἀνάψω αὐτὸ τὸ κερί στὴν Χρυσοσπηλιώτισσα νὰ βοηθήσῃ τοὺς καῦμένους τοὺς Γάλλους νὰ γλυτώσουν.

Ὁ γυιὸς της διάβασε τὸ πρωὶ ἐκείνο τὴν ἐφημερίδα καὶ ἡ γρηὰ ἄκουσε τὰ ἄσχημα

γιὰ τοὺς Γάλλους μαντάτα. Κ' ἔκανε ἡ γρηοῦλα ἐκείνο ποῦ θάκαινε, ἂν τὸ ἐγγονάκι της ἦτανε βαρετὰ ἄρρωστο κ' αὐτὴ ἔχουνε κάθε ἐλπίδα της στοὺς γιαιούς.

Κι' ὅταν ἐλάθηκε ἡ σιλουέττα της στὴν καμπὴ τοῦ δρόμου δὲν βάσταξα νὰ μὴν πῶ: Σ' ἀγαποῦμε. Γαλλία.

Ὁ κίνδυνος εἶχε περάσει. Τὸ Παρίσι γλύτωσε. Ὁ Μάρνης ἐθαυματούργησε. Καὶ ὄχι μόνον τότε ἀλλὰ καὶ τὴν δευτέρη φορὰ ὅταν ξαναἐφθασαν στὰς ὄχθες του οἱ Γερμανοὶ κατόπιν ἀπὸ κάμποσες μῆνες.

Ἀλλὰ καὶ τὰ πράγματα στὴν Ἑλλάδα εἶχανε ἀλλάξει.

Τώρα πὰ δὲν εἶμαστε ἀπλοὶ θεατὲς, εἶμαστε φανεροὶ σύμμαχοι τῶν Ἀγγλογάλλων. Πρῶτο ἡ μισὴ ἡ Ἑλλάδα κ' ἔπειτα δόξαερη κατέβηκε πάνοπλη στὸ συμμαχικὸ ἀγῶνα.

Κ' ἔβλεπε τὸς φαντάρους μας μὲ τὲς κάσκες των νὰ περνοῦν ἠλιοκαμμένοι καὶ ζωηροὶ στοὺς κεντρικοὺς δρόμους τῆς Ἀθῆνας γιὰ νὰ πάνε ἐκεῖ ποῦ τοὺς ἔστελναν νὰ πολεμήσουν γιὰ τὰ κοινὰ συμφέροντα ὅλων καὶ γιὰ τὸ καλὸ τῆς Ἑλλάδας.

Καὶ ὠδευον γιὰ τὴν Θράκη, γιὰ τὴν Μικρασία, γιὰ τὴν Οὐκρανία, γιὰ τὴν Ρουμανία.

Κι' ἄκουγες κοντὰ στὰ ἑλληνικὰ θούρια καὶ τὴν Μαρσεγιέζα.

Ἄλὸν ζανφὰν ντὲ λὰ πατρίε

Ἄχ! αὐτὸ τὸ «ἔ» τὸ «πατρίε» πῶς τὸ πάθεναν. ὅταν τύχαινε νὰ πέσῃ στὸ στόμα τῶν Μικρασιατῶν τραγουδιστῶν, ποῦσαν τόσοι καὶ τόσοι μέσα στοὺς φαντάρους!

Ὡς τόσο τὸ ἤξερα γιὰ «e muet». Στὸ στόμα τῶν Μικρασιατῶν ἔγινε ε ἄ μ α ν ἔ. Δὲν μπορούσαν νὰ κάνουν κ' ἄλλῶς. Ἐπρεπε τὸ τραγοῦδι τῆς Γαλλικῆς ἐλευθερίας νὰ δώσουν τὴν ἀπόχρωσι τῆς γλυκειᾶς τῶν Ἰωνίας ποῦ γρήγορα θὰ πήγαιναν νὰ πελευθερώσουν.

Καὶ σὰν τοὺς ἄκουγα δὲν μπορούσα νὰ μὴν σκεφθῶ.

— Σ' ἀγαποῦμε, Γαλλία.

Σήμερα τὰ πράγματα ἄλλαξαν ὀλότელα. Τὸ Παρίσι ἀπόκτησε τὴν πρώτη του φουσιογνωμία, ἡσύχασε, διασκεδάσει. Ὁ Μάρνης ἡσυχὰ κυλᾷ τὰ νερά του. Ὁ πόλεμος μὲ τὰ δεινά του οἰγὰ σιγὰ ξεχνιέται. Κι' αὐτοὶ ἀκόμα ποῦ ἔχασαν τὸν ἀνθρώπο τοὺς παρηγορήθηκαν.

Ὅλα τὰ ζητήματα τάφησαν οἱ Γάλλοι στὰ χέρια τῆς διπλωματίας κ' ἡ γαλλικὴ διπλωματία βρῆκε, ὅτι μπορεῖ νὰ ξεγράψῃ ἀπ' τὸ βιβλίον τῶν φίλων της τὸν ἑλληνικὸ λαό.

Νάί, ἀλλὰ καὶ κάτω εἶνε ἡ Ἰωνία ποῦ ἀγωνιᾷ ἔτσι ἀπαράλλαχτα ὅπως ἀγωνιοῦσε πρότερον τὸ Παρίσι, ὅταν πλησίαζε στὰ πρόθυρά του ὁ φοβερὸς ἐχθρός. Κι' ἐκεῖ κάτω στὸν χάρτη μπορούσε νὰ δοῦνε μιὰ μαύρη κλαδωτὴ γραμμὴ, σὰν τὸν Μάρνη. Δὲν εἶνε ποταμὸς, εἶνε ἡ σιδηροδρομικὴ γραμμὴ καὶ κοντὰ της εἶνε ὁ ἑλληνικὸς στρατός, ποῦ φρουρεῖ μῆνες καὶ μῆνες ὀλόκληρες. Κι' ἐκεῖ, πίσω ἀπὸ τὴν μαύρη κλαδωτὴ γραμμὴ εἶνε συσπειρωμένη ἡ Μικρασιατικὴ νεότης. Ἐκεῖ ἡ Ἰωνία μαζεῦει τώρα ὅλες της τὲς ὕλικές καὶ ψυχικὲς δυνάμεις, τὸ θάρρος της, τὴν νεότη της, ὅτι μπορεῖ νὰ διαθέσῃ καλλίτερο γιὰ ν' ἀντισταθῇ στὴν Κεμαλικὴ ἐπιδρομὴ. Κι' ἀλλοίμονό της ἂν δὲν τὸ κατορθώσῃ.

Καὶ πίσω ἀπὸ τὴν γραμμὴν ἐκείνη;

Πίσω ἀπ' αὐτὴν ἑκατομμύρια ἀνθρώπων, μὲ τὴν ψυχὴ στὸ στόμα περιέμενον, τρέμουν, ἀγωνιοῦν μὲ τὸ στεγνὸ ἐρώτημα τί «θὰ γίνουμε». Ἐκείνη ἡ μαύρη γραμμὴ

τώρα χωρίζει την ταλαίπορη Ἴωνία ἀπὸ τὸν αἰώνιο ἐχθρό, τὴν ἐλπίδα ἀπὸ τὴν ἀπόγνωσι
τὴν σωτηρία ἀπὸ τὴν καταστροφή.

Καὶ ὅμως ἡ γαλλικὴ κοινὴ γνώμη, ὁ γαλλικὸς λαὸς δὲν θέλει νὰ πῆ ἀκόμη:
— Σ' ἀγαποῦμε Ἑλλάδα.

Δ. Κ. ΒΟΓΑΖΛΗΣ

ΕΘΝΟΓΡΑΦΙΑ ΚΑΙ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑ

ΤΟ ΧΕΛΙΔΟΝΙΣΜΑ ΣΤΗ ΒΟΡΕΙΟ ΘΡΑΚΗ

Εἶνε γνωστὸ τὸ ἀρχαῖο δημοτικὸ τραγοῦδι «ἤλθε, ἤλθε χελιδὼν καλὰς
ῥώρας φέρουσα», ποῦ ἔλεγαν τὰ παιδιά καὶ ἐμάζευαν πῆττες, σῦκα, σταφί-
δες τὴν ἐποχὴ ποῦ ἔμπαινε ἡ Ἄνοιξη. Γιὰ νὰ δώσουν μεγαλείτερον παραστα-
τικότητά στὸ τραγοῦδι αὐτὸ τῆς Ἄνοιξης, ἡ καλλίτερα στὸ χελιδόνι μας, τὰ
παιδιά ἔφεραν μαζὺ τους καὶ ἓνα ὁμοίωμα χελιδονιῶν.

Ἀρχίτερα ἀπὸ ὀλίγα χρόνια στὴν Βόρειο Θράκη καὶ μάλιστα στὸ Στε-
νήμαχο καὶ στὰ περὶχωρὰ του τὴν ἐποχὴ τῆς Ἄνοιξης, τὸν Μάρτη τὸν μῆνα
τὰ παιδιά ἔλεγαν ἓνα τραγοῦδι ποῦ σχεδὸν μπορεῖ νὰ πῆ κανένας εἶνε πιστὴ
μετάφραση τοῦ ἀρχαίου· τὸ τραγοῦδι αὐτὸ, ὅπως καὶ τὸ ἀρχαῖο τὸ ἔλεγαν
τὰ παιδιά γυρίζοντας στὰ διάφορα σπήτια καὶ μαζεύοντας καρύδια, αὐγά κτλ.
Μαζὺ μὲ τὸ ξύλινο χελιδόνι ποῦ βαστοῦσαν τὰ παιδιά εἶχε τὸ καθένα καὶ ἓνα
ραβδί μὲ ἓνα μικρὸ σφυράκι στὴν ἄκρη, ἴσως γιὰ ἀπειλὴ γιὰ κείνους, ποῦ
δυστροποῦσαν νὰ φανοῦν γενναϊόδωροι, ὅπως ἀπαράλαχτα ἔκαμνον καὶ
στὴν ἀρχαιότητα.

Εἰ μὲν τι δώσεις, εἰ δὲ μὴ οὐκ ἐάσομες ἢ τὰν θύραν φέρομες, ἢ θοῦπέρ-
θυρον ἢ τὰν γυναῖκα τὸν ἔσων καθημέναν.

(Δημοτικὸ ἀρχαῖο τῆς Ρόδου)

Φαίνεται πῶς τὸ χελιδόνισμα αὐτὸ ἔχει κάπως τροποποιηθῆ ἀπὸ κανένα
δάσκαλο καὶ στὸ τέλος κατάντησε σὲ ἓνα αὐγομάζωμα γιὰ τὸν ἴδιο ἢ διάλε-
κτος καθὼς φαίνεται εἶνε καθαρὰ βορειοελληνικὰ καὶ ὅπως θὰ δοῦμε ἀργό-
τερα, ἂν μᾶς δοθῇ εὐκαιρία, εἶνε ἀρκετὰ πρωτότυπη.

Χηλιδόνι πέραση
ἀπ' τὴ Μαύρη θάλασσα

Μάρτιους μᾶς ἤρτηνα
καὶ καλῶς μᾶς ἤρτηκη
τὰ ὄρη ἀνθοῦσαν
καὶ τὰ βουνὰ λαλοῦσαν
«Σὺ καλὴ νοικουκυρὰ
βάλε τὰ πατήμια σου
κὶ σέβα στοῦ κελάρι σου
ἤβγαλη σαράντ' αὐγά
δώσι μας τὰ τέσσηρα
κὴ σᾶς τὰ εἰκονοτέσσηρα
νὰ μὴ μᾶς δεῖρ' ἡ Δάσκαλους
Δάσκαλους Προτόσκαλους
ὄξου ψύλ' κὶ ποντικοὶ
μέσα Ἥλιος κὴ χαρὰ
κὴ χαρὰ κὴ Πασκαλιὰ
κὴ πάλι ποῦ χρόν.»

Δ. ΑΒΡΑΣΟΓΛΟΥΣ

Ἀπὸ τὲς μεγάλες καὶ φοιτητικὲς Νεοελληνικὲς φουτογνομίε

Γ. ΔΟΥΒΛΗ

Ο ΡΗΓΑΣ ΦΕΡΑΙΟΣ

ΩΣ ΕΛΛΗΝΑΣ & ΩΣ ΚΟΣΜΟΠΟΛΙΤΗΣ

Κάτω ἀπὸ τοὺς θόλους τοὺς μεγαλότοξας τοῦ πανωραίου τῆς Ἑλλάδος Οὐρα-
νοῦ μιὰ μέρα ξαφνοῦ ὁ λαμπερὸς τῆς ἡλίου κλώμισε καὶ λυπερὰ σὰν στὸ γκρεμὸ
κυλίσθησε στὰ Βασίλεια τῆς δόξης του. Ἐνα σκοτάδι τότε φουβερὸ σιλαβιᾶς ἐσκέ-
πασε τὴ γῆ μας, τὴν Ἑλληνικὴ ὡς πέρα. Καὶ μέσα στὸ σκοτάδι τὸ φριχτὸ ἐκεῖνο,
ποῦ 400 χρόνια μᾶς ἐμπέδιζε τὸ φῶς τῆς λευτεριάς ἐστέναζε βαριά ἀλυσσοδεμέ-
νος ὁ ραγιάς στὴ σιδερένια φυλακὴ τοῦ Τούρκου Φεσουδάρχη.

Βόγγος μεγάλος ἀντιχοῦσε ἀπ' τὰ κάτεργα ὡς τὰ οὐράνια τότε. Ὅμως ἀλλοί-
μονο, τὸ πᾶν ἦτο σβεσμένο... παντοῦ, παντοῦ ἀπελπιστά. Ἐδιάβαιναν τὰ χρόνια μα-
ραμέννα ἢ νόχτα τῆς σιλαβιᾶς φαίνεται ἀτέλειωτη βωβή...

Μὰ ξάφνου!

(Ἀνάμεσα ἀπ' τὴ μαυροφορεμένη σιγὴ καὶ σὰν οὐράνιο τραγοῦδι ἐχύθησε κὶ
ἀνατριχίλες ἐσκόρπισε γύρω. Κὶ ἀνάμεσα ἀπ' τὴ θεία μεθοδία ἄκουγε τοὺς παλμοὺς
καρδιάς τρανῆς:

Ὡς πότε παλλημάρια στὴ σιλαβιά;
ἦταν τοῦ Ρήγα τοῦ Φεραίου ἡ λαλιά!
τάφοι ἐσεῖσθησαν τότε παλιοί...

Καὶ σ' ἓνα φῶς δειλὸ δειλὸ λουσμὲν ἔξεπερὸβαλε ἀπαλὰ μιὰ αὐγούλα ἀνοιξιάτι-

κη γλυκιά:

Ἦταν τοῦ Μάρτι εἰκοσιπέντε!

Με αὐτὴ τὴν πενεχρὴ φλογέρα ἡ Μοῦσα μας κάποτε ἐμπνευσμένη ἀπὸ ἓνα ἰδανικὸ ἐνθουσιασμὸ τραγουδοῦσε ἀπολλώνια τὸ χαιρέτισμα τῆς ἐαρινῆς λευτεριάς τῶν Ἑλλήνων ἀπὸ τὸν Τουρκικὸ Φεουδαρχισμό. Κι ἔτσι ἀνάβηκε τὸ κερὶ τῆς λατρείας μ' εὐλάβεια πρὸς τὴν ἱερὰ σινὰ τοῦ Μεγάλου Θεσσαλοῦ διὰν ἀκόμα προτοῦ ἐγκαταλείψουμε τὰ βάρη τοῦ Γυμνασίου Λαρίσης ἐτελοῦσαμε τὴν ἀνοίξη τοῦ 1912 ἓνα προσκύνημα μαθητικὸ στὸ ἐρειπωμένον σπίτι του στὸν μαγικὸ Βελεστίνο.

Ἐπάνω ἀπὸ τὴν κρουσταλλένια ὑπερῖα κρήνη τοῦ Ὀμήρου μέσα στὸ καταπράσινο χωριὸ ὑψώνεται ἀκόμα σιχρὸν μεσ' στοῦ χρόνου τὸ διάβα τὸ μυστηριώδες σπίτι τοῦ ἱερέα Ρήγα πρὸς τόσα ἔχει καὶ μᾶς διηγεῖται γιὰ τὸ μεγάλο παιδί πρὸς κεί μέσα γεννήθηκε στὰ 1757. Ἡ ψυχὴ μας ἐστίνετο γονυκλινῆς ἐμπρὸς στὸ ἱερὸ ἐκεῖνο τέμενος τῆς Ἐλαθερίας τοῦ νέου Ἑλληνισμοῦ. Καὶ σὰν ἐστεφανώσαμε τὴν ἀπέραντι στὸ πλάϊ τοῦ βουνοῦ προτομῆ τοῦ Μάρτυρα, μᾶς μίλησε κατόπιν τὸ βουβὸ τὸ ἀρχαῖο μνημεῖο καὶ μεῖς ἀκούσαμε: Ἐδῶ μέσα στὸ κούφιο τὸ κουφάρι μου μιὰ μέρα πρὸς τὸ γένος μας πενθοῦσε τὴ βαριά μαυρίλα τῆς μεγάλης Παρασκευῆς τῆς σλαβιάς του, γεννήθηκε ἓνα τρανὸ παιδί, μέγιστος Νεοέλληνας. τ' ὄνομά του Ρήγας δὲν ἐπρόφθασε ὅμως νὰ τὸν καμαρώσῃ τὸ στενὸ χωριὸ του μὲ τὰ γάργαρα νερὰ καὶ νὲ τὰ πυκνὰ φυλλώματα, γιὰ τὴ γρήγορα ἐπέταξε ἀτίθασο πούλι καὶ ζήτησε πρῶτα στὴ Ζαγορὰ τοῦ Πήλου νὰ δροσιωθῇ ἀπ' τῆς Ἑλληνικῆς παιδείας τὸ ἀγίασμα· καὶ ἀπ' ἐδῶ εἰς τὸ χωριὸ Κισσὸν ἐσκόρπισε τίς πρώτες τῆς καρδιάς του διδαχικὰς ἀχτίδες στὰ Ἑλληνόπουλα. Ἀλλὰ πολὺ γλήγορα τὸν χάνουμε κι' ἀπ' ἐδῶ. Τὰ φαρδύα του στήθια δὲν εὐρισκαν ἐκεῖ τὸν ἀγαπητὸ ἐλεύθερο ἀέρα νὰ ἀναπνεύσῃ καὶ ἔφυγε! Σὲ λίγο πληροφορεῖται ὁ Βελεστίνοσ δι' εὐρίσκειται εἰς τὸ Βουκουρέστι, σπουδαῖο κέντρο τῶν Ἑλληνικῶν Γραμμάτων κατὰ τὴν ἐποχὴν αὐτῆ. Ἐδῶ ἐσπούδασε ἀνώτερα μαθήματα, ἔμαθε ξένας γλώσσας καὶ γλήγορα διαφημίσθηκε ὡς λόγιος. Γι' αὐτὸ καὶ ὁ τότε ἡγεμόνας τῆς Βλαχίας Νικόλαος Μαυρογενῆς τὸν προσέλαβε ὡς γραμματεῖα του, τὸ 1786.

Καὶ μᾶς ὠμήλησε ἀκόμα καὶ ἄλλα πολλὰ τὸ σπίτι τὸ στοιχειωμένον τὴ μέρα ἐκεῖνη, πρὸς πάντα θὰ τὰ κρατῶ εἰς τὰ ἄδυτα τῆς ψυχῆς.

Ἀπὸ τότε ἡ φαντασία μὲ ἐσπρωξε ἐπανειλημένα κατόπιν ν' ἀνερευνησῶ λεπτομερέστερα τὴ ζωὴ τοῦ Φεραίου, νὰ ἐξετάσω πρὸς ἐπισταμένα τὸ ἔργον του καὶ ἀκόμα εἰδικώτερα νὰ προσέξω τόσον εἰς τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς βάσεις του ὅσον καὶ εἰς τὸν σκοποῦν καὶ τ' ἀποτελέσματά του.

Ὁ Ρήγας κατὰ τὴν κινὴν ἑλληνικὴν ἀντίληψιν εἶνε ἓνας ἐμπνευσμένος ποιητὴς πατριώτης καὶ τίποτε περισσώτερον. Εἶνε δηλαδὴ ἐπάνω κάτω ἓνας Σπ. Ματσούκας ἢ ἓνας Ὀρφεὺς Μακρογιαννόπουλος μὲ μόνην τὴν διαφορὰν δι' ὑπερέχει βέβαια ἀπὸ τούτους καθ' ὅτι κεντημένος, τὸ θεῖκόν τοῦ μάρτυρα ψυχικὸ σθένος ἐπόθησε καὶ ἐσφαγιάσθη εἰς τὸν βωμὸν τῆς Ἑλληνικῆς παλιγγενεσίας πρωτομάρτυρας αὐτός.

Καὶ τὰς γνώμας αὐτὰς τὰς στενὰς ἢ κοινωνίαν μας τὰς διδάχθηκε κατὰ μέγα μέρος εἰς τὸ σχολεῖον.

(Εἰς τὸ ἐρχόμενον φύλλον τὸ τέλος)

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΖΩΗ

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΤΑ ΣΕΡΒΙΚΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

Ἐνα τόμος ἀπὸ διηγήματα τοῦ σέρβου συγγραφέα Δόξο Λοζάριεβιτς μεταφρασμένα ἀπὸ τὸν κ. Βλανταν Γιωργεβιτς ἐξέδωκε ἑα καὶ δυο μῆνες ὁ καινούργιος ἐκδοτικὸς οἶκος Ἀθῆνα τοῦ Δρ. Ράλλη. Ευριπίδης 6 Ἀθῆνα.

Με τὴν πρώτην ματιὰν πρὸς τοὺς εἰρη κατένενας θα διακρίνῃ πως τὰ τρία διηγήματα τοῦ Λοζάριεβιτς εἶνε τρία σκετα μαργαριτάρια τῆς σερβικῆς φιλολογίας, πρὸς χωρὶς υπερβολὴν εἶνε ικανὰ νὰ καθέξουνε μιὰ καλὴ θέσιν στὴν σειρά τῶν διαλεκτῶν διηγημάτων τῆς παγκοσμίου φιλολογίας. Τὰ βρήκα ν' ἔχουνε σκεδὸν τὴν ἀφθὴν δύναμιν μὲ τὰ τοῦ μᾶξιμου Γόρκε, τόσον παραστατικὰ καὶ δυνατὰ εἰκόνας, γιομάτες ἀληθινῆς ζωῆς, πρὸς μεταφέρουνε ἀφῆλα τὸν κάθεν πρὸς θα τὰ διαβαζῇ στοὺς τόπους πρὸς ἀναφέρουνε. — Ἡ μετάφρασή τους τόσον καλὴ, πρὸς νομίζει κανένας πρὸς διαβάσει τὸ πρῶτον πρὸς ὄχι μετάφραση. Ἡ γλώσσα τους στρωτὴ δημοτικὴ, δείχνει πρὸς ὁ μεταφραστὴς τους ἀν καὶ ξένος, ξέρει καλῆτερα τὴ γλώσσα μας ἀπὸ μερικὸς δικούς μας πρὸς γράφουνε κι' ὄλας.

Στὸ πρῶτον τὸν διήγημα «ἀπ τὸν κόσμον δὲν τὸ χάνεις» ὁ συγγραφέας μὲ μιὰ δυνατὰ παραστατικὴν, γιομάτην ποίησιν κι' ἀπλότην διήγησιν, μᾶς παρουσιάζει τὰ πρόσωπά του πρὸς εἶνε ὄλα παρμέν' ἀπ τὸ λαὸν μὲ τίς ἐλάχιστες τίς λεπτομέρειες μὲ τίς σκέψεις τους δίνοντας μιὰ εἰκόνα τῆς λαϊκῆς ἀγρότητας μιὰ εἰκόνα τῆς λαϊκῆς σκέψης. Ἀφῆνει ἀπ τὸ στόμα τοῦ ἀπλοῦ, τοῦ Μπλάχογε, νὰ ξεχυθῇ ὄλη ἡ λαϊκὴ πικρὰ, ὅτι αἰσθάνεται ἡ λαϊκὴ ψυχὴ, γιὰ τίς τάξεις τῶν μεγάλων, πρὸς, ὅσα μεγάλοι πρὸς οἰκονομικὰ κατέχουνε κάθεν ἀρχὴν, ὄλη γιὰ τὸ λαὸν στὶς θυσίας γιὰ τὰ ἰδεώδη, πρὸς ἐκεῖνοι μόνον γιὰ νὰ τὰ λένε τὰ μάθανε καὶ πρὸς κατόπι κλωτσούνε κάθεν θυσιασμένον περιφρονητικὰ τόσον πρὸς, ὅσον εἶνε πρὸς ἀνίκανος καὶ βέβαια δὲν τὸν ἔχουνε πρὸς τὴν ἀνάγκην. Καὶ σε μιὰ στιγμή πρὸς μιλάει, γιὰ νὰ υπερασπίσῃ κάποιον λαβωμένον μ' ἓνα πόδι, μὴν ἔξερντας ὁ δῦστυχος πρὸς κι' ὁ δικός του ὁ μονάρχης πρὸς περιμένε, θα ἔρχονται στὴν ἰδίαν θέσιν, λέει «Πηγαίνω στὸν ἑνανε· τὸν βλέπω πρὸς ἔχει πῆτα. Ἐσὺ τι εἶνε ἀπτο πρὸς τρως ἐδῶ; πῆτα. Πῆτα; Καὶ τι! τὸ αἷμα εἶνε φτηνότερον ἀπ τὴν πῆτα; καὶ ἀπτος μεχρὸς πόδια πρὸς ζητᾷ ἐλεημοσύνη πρὸς σου φαίνεται; Καὶ τί μὲ μέλει; Ἐσὺ λοιπόν! Φονάζετε τὸν πατρὸς ἐδῶ, κοφτε τοῦ τὸ πόδι. Τώρα πρὸς σου φαίνεται ἀπτος μὲ τὸ ἓνα πόδι, σ' ἀρέσει; καὶ πρὸς χωρὶς δὲν ξεχνᾷ νὰ φιλοσοφήσῃ ὁ συγγραφέας γιὰ τὸν ἄθρωπον. Ἐχει ὁ ἄθρωπος, λέει, μεσ' τὴν καρδίαν του χορδὴν πρὸς οἰκονομικὴν, ὅπως ἡ τύχη, πρὸς τὴν λένε πρὸς οἰκονομικὴ. Ὅποιος παίζει στα λαχεῖα ἐκεῖνος σε κάθεν τράβηγμα λαχεῖν πρὸς οἰκονομικὴ πρὸς πρῆπει νὰ κερδίσῃ, καὶ πρὸς ὕστερα δὲ δίνει πρὸς οἰκονομικὴν, πρὸς ἀπατήθηκε στὴν πρὸς οἰκονομικὴν του. Ἀν τὸν εἰρηνοῦσῃ ὅμως ἢ τυφλὴν τύχη, θα ζητῇ νὰ πείσῃ ὄλους πρὸς τὸ πρὸς οἰκονομικὴν, διαφορετικὰ δὲ μὲ πορὸς νὰ γίνῃ. Καὶ ἀπτος μᾶς δῶσῃ μιὰ εἰκόνα κοινωνικῆς δυστυχίας μὲ τὴν ὑποδοχὴν τοῦ ἀνῆπρου γιου τοῦ Μπλά-

χογε τελειώνει με τα λόγια «ο γιός του πέρνει σύνταξη απ το ταμείο των απομάχων και ζητει.. ελεημοσύνη.

Το δέφτερο διήγημα μας δίνει μια εικόνα της καταστροφης, που τα χαρτια φέρνουνε, την αφοσίωσι της γυναίκας και το θάρρος της για ν' αντιμετωπίση τη σφωρα που της φέρανε στο σπιτικό της. Φέρνει την ανατολη της εφτυχίας μετα τη σφωρα, αφου ή σφωρα έδιωξε τὸ χαρτοπαίγνιο απ το σπίτι κι έφερε την αγαπη, την εργασια και γενικα στο δρόμο του Ξκαλου νοικοκύρη, τον άντρα, που τα χαρτια είχανε ξεμιαλώση.

Και το τρίτο μας μια εικόνα επαρχιακης ζωης. Μια ζωγραφια με δυνατες περιγραφες, που μας φέρνει σε μια οικογενειακη ζωη, με τον Πατέρα ως ανώτατο αρχηγο και τούς γιους και νύφες τους, τυφλα υποταχτικες στα θελήματά του. Τη συνεργασία ολωνώνε για τις δουλιες του σπιτιου και την υποταγη μιας καινούργιας νύφης που ήτανε λιγάκι άταχτο στοιχείο λίγο κακομαθημένη σαν αντάρτισα, ύποταγη που κτωρθώθηκε μ'έναν άλλοκοτο τρόπο και που μας δείχνει πως στα χωρια υπάρχει ακόμη η αληθινή καλωσύνη, η καλη καρδια πουνε ανεπηρέαστη κι ολότελα ανέγγιχτη απο τες κατασυνθήκη φρεφτιες της κοινωνίας των πόλεων. Φ. Χ.

ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

ΠΑΙΔΙΚΗ ΧΑΡΑ. Παιδικό περιοδικό που βγαίνει στην Αθήνα στας 5 και 20 του κάθε μήνα με πλούσια ύλη και με διαλεκτό επιτελείο από τους καλύτερους λογογράφους μας σαν την κ. Δέλτα, τον κ. Φιλήντα, τον κ. Πικρό κτλ. διευθυντής Αρ. Ράλλης. Γραφεία οδός Ευριπίδου 6 Αθήνα, τὸ φυλλο λεφτ. 80.

Με τη ζωολογία του, το ήμερολόγιό του τὰ διδαχτικά παραμυθία του και με τις ξεαίσιες περιγραφες της κ. Δέλτας, όλα γραμμένα με χάρη και απλότητα, δινουνε στο παιδί, χωρίς καθόλου να κουράσουνε τὸ μυαλό του και του φανοῦνε ἀνιαρά, γνώσεις πολύτιμες και διδάγματα ἐπιστημονικῆς ἀξίας.

Η ΦΩΝΗ ΤΟΥ ΓΕΩΡΓΟΥ. Δεκαπενθήμερο Γεωργικό Περιοδικό. Κουντουριώτου 30 Θεσνίκη. Διευθυντής Δ. Αβράσογλου. Γραμμένο στη ζωντανή μας γλώσσα, με ύλη διαλεκτή ἐπιστημονικῆς ἀξίας. Είναι ἀπαραίτητο στο κάθε γεωργό και στον κάθε που αγαπά και ενδιαφέρεται για τὴ γεωργία. Τὸ συνιστάμε σ' ὅλους τούς φίλους.

Τὸ περιοδικό μας ἐκδίδεται ἀπὸ μία συντροφιὰ που τὸ κάθε μέλος της καταβάλλει 10 δραχ. ἢ 5 για τὴν οἰκονομικὴ συντήρησή του

Προσφέρανε για τὴν πρώτη του εμφάνιση μία δωρεὰ 50 δραχμῶν. Ἡ συντροφιὰ φίλων «οἱ Μπόემ»

Ἐπίσης ὁ κ. Ἀριστ. Ράλλης δρ. 15.

Ἰδιαίτερα μᾶς συνεκίνησε μιὰ πεντάδορη μηνιαίικη προσφορὰ τοῦ σολόγου «Μόρφωση»

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Γράφεται καθαρά και μαζί με τὸ φρεφτίονομα και τὸ πραγματικό σας.

ΣΤΟΥΣ ΑΝΑΓΝΩΣΤΕΣ. — Τὸ περιοδικό μας μ' ἐγκαρίστηση θὰ δέχεται κάθε νέον και νέας τὴν πνευματικὴν εργασια και θὰ δημοσιέβει τὸ κάθε ἔργο που ὁποσδήποτε θάχη τ' ἀπαραίτητα τεχνικά στοιχεῖα και μιὰ καλήν ιδέα.

Συνιστῶ στους φίλους ἀναγνώστες νὰ μὴ βιασοῦνε ζητῶντες τὴ δημοσίεψη τοῦ κάθε ἔργου που ἢ πέννα τους θὰ χαράξη. Κάθε τι που θὰ γραφτῆ, ποέπει με ὑπομονη, με ἤσυχο κεφάλι και πολλές φορές νὰ ἐπεξεργαστῆ.

Ἐνα καλὸ ποίημα καινὴ τὸ σιγραφεία του μεγάλο ποιητῆ ἑκατὸ σιγοπλοκῆματα δὲν τοῦ δινουνε οὔτε τὸν τίτλο τοῦ ποιητῆ παρα τοῦ σιγοπλόκου, γι' αὐτὸ προσέξτε πολλὸ Καλήτερα λίγη εργασια και καλή παρα πολὴ και για πέταμα.

Ποὸ παντὸς διαβάζεται τούς λογογράφους μας. Ἡ μελέτη θὰ σᾶς δώση τὰ ποῦτα στοιχεῖα τῆς τέχνης Ἄλλως τε δὲν ἐπιτρέπεται σ' ἕνα νέο νὰμὴν ξέρη τὸ Σολωμό μας, τὸν Ψυχάση, τον Παλαμά και τὴν ποιησια του.

Ἄθα Μ. Π. Προσπαθήσατε νὰ γράψετε καλύτερα. Προσέξτε στο μέτρο. Ἡ ιδέα νὰ ἐκ φρεφτῆται με λίγα λόγια. Ἀποφρέγεται ἐπιναλήφτες τῶν ἰδίων φράσεων λέξεων και εικόνων... Τὸ για ὅσο διαρθρώθηκε και ηδημοσιεύεται ἀπόδειξη πως δὲ θέμε νὰ σᾶς ἀπελπίσομε με αὐτὰ που σᾶς λέμε.